

Věc: Oponentský posudek na habilitační práci

Název práce: **Možnosti a limity online vyučovania ako inovácie vo vzdelávaní v stredných školách**

Autorka: PaedDr. Silvia Barnová, Ph.D.

Obor: Odborová didaktika

Oponentský posudek na habilitační práci Dr. Silvie Barnové v rámci řízení k získání titulu docent pro obor Odborová didaktika vychází z předložené habilitační práce na téma „Možnosti a limity online vyučovania ako inovácie vo vzdelávaní v stredných školách“, a dále také z materiálů předložených habilitantkou v rámci habilitačního řízení.

Dr. Silvia Barnová si vybrala k sepsání habilitační práce velmi aktuální téma on-line vzdělávání v souvislostech pandemické situace, která v současné době zásadně ovlivňuje edukační praxi na všech úrovních školského systému.

Posuzovanou habilitační práci lze charakterizovat jako monografickou publikaci standardní struktury, obsahující úvod, teoretické a řešeršní části, část věnovanou souvisejícímu výzkumnému šetření a závěr. Seznam použitých zdrojů čítá na sedm desítek položek, včetně vlastních publikací, citovaných dle příslušných norem. Habilitační práci doplňují čtyři přílohy s použitými výzkumnými nástroji k provedeným dotazníkovým šetřením a frekvenční tabulky dat z provedených výzkumů.

V teoretické části se autorka zabývá distančním vzděláváním, on-line vzděláváním, e-learningem, m-learningem, a také do značné míry souvisejícím domácím vzděláváním. Prezentuje různá pojetí těchto edukačních fenoménů současnosti, jejich historický vývoj i současná pojetí. Kapitola je zpracována stručně, ale výstižně, a mám k ní jen několik připomínek. Jde například o hierarchizaci pojmů, např. míra obecnosti pojmů e-learning a on-line learning, kde se domnívám, že je na rozdíl od vyjádření autorky širším a obecnějším pojmem e-learning (str. 10). Za problematiku vyjádření považuji i nejednoznačné používání pojmů „vzdělávání (vzdelávanie)“ a „vyučování (vyučovanie)“ ve spojení s atributy „on-line“. „e-“ apod. A v případě m-learningu asi nelze zužovat jeho definici jen na použití smartphonů.

V dalších kapitolách rešeršního charakteru autorka popisuje současnou pandemickou situaci ve vzdělávání ve světě a podrobně i na Slovensku opíraje se o řadu zajímavých zdrojů, a to jak výsledků výzkumných šetření, tak legislativních dokumentů. Obě kapitoly jsou dle mého názoru silnou stránkou habilitační práce, mají logickou strukturu včetně specifík středoškolského odborného vzdělávání.

Pro výzkumnou část práce autorka vybrala analýzu realizace distanční on-line výuky na vybrané slovenské soukromé škole pokrývající celé spektrum všeobecného sekundárního vzdělávání. Pro obor habilitace by bylo sice vhodnější vybrat školu s odborným zaměřením, ale i šetření na gymnáziu může ve zkoumané problematice posunout střední odborné vzdělávání. Autorka prezentuje design a výsledky dotazníkových šetření, zaměřených na hodnocení distanční on-line výuky učiteli vybrané školy, žáky a jejich rodiči. Výzkumný projekt do jisté míry jeví známky případové studie dané školy, i když se autorka orientovala zejména na dotazníková šetření a širěji nerozvedla výsledky také zmíněného participačního pozorování. Výzkumná část začíná popisem školy a zejména situace náběhu distanční on-line výuky v době uzavření škol z epidemických důvodů. Autorka formuluje a popisuje celkem osm výzkumných otázek, proměnné, hypotézy, výzkumné metody a nástroje a výzkumný vzorek (soubor).

K provedeným výzkumným šetřením mám následující poznámky či připomínky:

- nejasné jsou formulace výzkumných otázek VO7 a VO8, je asociací míněna korelace?, nesplývá žákům on-line realizace výuky s použitou platformou? atd.,
- k osmi formulovaným výzkumným otázkám autorka formuluje čtyři výzkumné hypotézy s nejasnou vazbou, což do značné míry komplikuje proces jejich verifikace; v práci jsou hledány odpovědi na všech osm výzkumných otázek, ale ne standardním způsobem formulování příslušných věcných hypotéz nebo předpokladů, naopak k formulovaným výzkumným hypotézám zase chybějí příslušné čtyři výzkumné otázky; v případě H1 jde navíc o problematickou formulaci, neboť je obtížné shrnout do jednoho následku „*hodnotení organizácie a ďalšieho možného rozvoja online vyučovania*“;
- autorka uvádí, že z důvodu nemožnosti provést pilotní šetření, provedla hodnocení obsahu dotazníků vlastní konstrukce odborným panelem; jeho výsledky ale v práci postrádám, jaké byly připomínky posuzovatelů?,
- jaký důvod vedl autorku k nezařazení žáků primy do výzkumného vzorku?,

- chybný je obr. 2, jeho obsah je shodný s obr. 4, tedy respondenti z řad rodičů, u nichž ale v práci chybí informace o návratnosti dotazníků,
- je problematické formulovat závěry o genderovém vlivu na hodnocení on-line výuky jen z popisné statistiky u VO1, VO3, VO5 a VO6; u VO7 a VO8 poněkud zanikají výsledky v popisu statistického zpracování dat, které patří spíše do příloh,
- nejasně působí ve verifikovaných hypotézách a formulovaných závěrech vztah hodnocení on-line výuky a jejího technického zabezpečení, i v jeho případě jde „jen“ o subjektivní hodnocení technického zabezpečení respondenty, zpravidla asi laiky v uvedené oblasti.

Uvedené připomínky k výzkumné části jsou sice poněkud početné, ale v kontextu obtížných podmínek realizace výzkumných šetření příliš nesnižují kvalitu předložené práce a ocenit je třeba hlavně její aktuálnost a pohotovost realizace.

Celkově tedy považuji habilitační práci za odpovídající zpracování problematiky „kri-zového“ distančního on-line vzdělávání prostřednictvím kritické analýzy souvislostí a soudobých trendů v dané oblasti a provedeného výzkumného šetření, které může přispět aktuální pedagogické praxi. Je nadějí, že v souvislosti s technologickým pokrokem výrazně zasahujícím zkoumanou oblast najdou autorčiny závěry a doporučení své adekvátní využití.

Formální stránka předkládané habilitační práce je na velmi dobré úrovni, připomínky k možnému širšímu využití příloh jsem již uvedl.

Kromě výše formulovaných otázek a připomínek bych rád položil ještě následující:

- Jaká specifika pro distanční on-line výuku představuje střední odborné vzdělávání?
- Jak je na tato specifika možné připravit budoucí učitele odborných předmětů?

Celkově tedy, i přes uvedené připomínky a kritická doporučení k předložené habilitační práci, a také s ohledem na to, že habilitantka splňuje i ostatní požadavky, **doporučuji po úspěšném průběhu habilitačního řízení její jmenování docentkou v oboru Odborová didaktika.**

V Praze dne 23. 11. 2020

prof. PhDr. Martin Bílek, Ph.D.,

oponent habilitační práce